

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 12.9.2012
COM(2012) 492 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Korenine demokracije in trajnostnega razvoja: sodelovanje Evrope s civilno družbo na
področju zunanjih odnosov**

KAZALO

1.	OZADJE.....	3
1.1.	Pomen civilne družbe.....	3
1.2.	Kako Evropska unija opredeljuje organizacije civilne družbe.....	3
1.3.	Spreminjajoče se okolje	3
2.	NOV ODZIV EU	4
3.	SPODBUJANJE UGODNIH RAZMER	5
4.	MOČAN POUDAREK NA NACIONALNI RAVNI	6
4.1.	Vključevalno oblikovanje politike za boljše upravljanje.....	6
4.2.	Preglednost in odgovornost na nacionalni ravni	7
4.3.	Socialnovarstvene storitve: partnerstva za boljšo kakovost.....	9
4.4.	Delo organizacij civilne družbe za vključujočo in trajnostno rast	10
4.5.	Časovni načrti EU za sodelovanje z organizacijami civilne družbe	9
5.	ORGANIZACIJE CIVILNE DRUŽBE V REGIONALNEM IN SVETOVNEM OKVIRU	11
6.	OBLIKOVANJE PODPORE EU	10
6.1.	V središču: razvoj zmožnosti	10
6.2.	Lokalnim potrebam prilagojeno financiranje.....	10
7.	SKLEPNE UGOTOVITVE	11

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Korenine demokracije in trajnostnega razvoja: sodelovanje Evrope s civilno družbo na področju zunanjih odnosov

1. OZADJE

1.1. Pomen civilne družbe

Opolnomočena civilna družba je ključni element vsakega demokratičnega sistema in je vrednota sama po sebi. Predstavlja in spodbuja pluralizem ter lahko prispeva k učinkovitejšim politikam, uravnoteženemu in trajnostnemu razvoju ter vključujoči rasti. Je pomemben akter pri spodbujanju miru in razreševanju sporov. Organizacije civilne družbe so dejavne v javni sferi, kjer izražajo skrbi prebivalstva in sodelujejo pri pobudah za spodbujanje participativne demokracije. Uteleshajo naraščajočo potrebo po preglednem in odgovornem upravljanju.

Čeprav so države primarno odgovorne za razvoj in demokratično upravljanje, lahko sinergije med državami in organizacijami civilne družbe pripomorejo k odpravljanju težav, povezanih z revščino, naraščajočo neenakostjo, socialno izključenostjo in netrajnostnim razvojem. Udeležba organizacij civilne družbe v procesih oblikovanja politike je ključ do zagotovitve vključujočih in učinkovitih politik. Zato organizacije civilne družbe prispevajo k izgradnji odgovornejših in legitimnejših držav, kar vodi k večji socialni koheziji ter odprtejšim in trdnjšim demokracijam.

1.2. Kako Evropska unija opredeljuje organizacije civilne družbe

Pojem organizacija civilne družbe se nanaša na širok izbor akterjev z različnimi vlogami in mandati. Opredelitve se spreminjajo s časom, razlikujejo se od institucije do institucije in od države do države. Evropska unija je mnenja, da organizacije civilne družbe vključujejo vse nedržavne, neprofitne strukture¹, ki so nepristranske in nenasilne, v okviru katerih se ljudje združujejo, da bi sledili skupnim ciljem in idealom, ki so lahko politični, kulturni, socialni ali ekonomski. Delujejo na lokalnih, pa tudi na nacionalnih, regionalnih in mednarodnih ravneh ter vključujejo formalne in neformalne organizacije v mestih in na podeželju. Evropska unija ceni raznolikost in specifičnost organizacij civilne družbe. Sodeluje z odgovornimi in preglednimi organizacijami civilne družbe, ki jih druži zavezanost k družbenemu napredku in temeljnim vrednotam, kot so mir, svoboda, enake pravice in človeško dostojanstvo.

1.3. Spreminjajoče se okolje

V prejšnjem desetletju smo bili priča nasprotujočim si razvojnim trendom. Organizacije civilne družbe so zdaj dobro uveljavljene kot samostojni akterji na področju razvoja. Njihovo število se je povečalo, odzivajo pa se na nove družbene danosti, pri čemer sklepajo zavezništva na vseh ravneh. Organizacije civilne družbe izstopajo po svoji zmožnosti, da priskočijo na pomoč ranljivim in socialno izključenim skupinam, jih opolnomočijo, zastopajo in branijo ter tako spodbudijo socialno inovacijo. V okviru navedenega so vlade v več državah okrepile svoje sodelovanje z organizacijami civilne družbe.

¹ Vključujejo organizacije civilne družbe, ki lahko temeljijo na članstvu, poslanstvu ali opravljanju storitev. Med njimi so organizacije na ravni skupnosti, nevladne organizacije, verske organizacije, fundacije, raziskovalne institucije, organizacije za enakost med spoloma ter organizacije lezbijk, gejev, biseksualcev in transseksualcev, zadruga, strokovne in podjetniške organizacije ter neprofitni mediji. Sindikati in organizacije delodajalcev, tako imenovani socialni partnerji, tvorijo posebno kategorijo organizacij civilne družbe.

Vendar pa je odnos med državami in organizacijami civilne družbe pogosto kočljiv. V mnogih državah je dialog še vedno omejen, pogosto pa je prostora za civilno družbo malo ali se krči z uveljavljanjem strogih omejitev. V mnogih okvirih se organizacije civilne družbe, ki se osredotočajo na človekove pravice in aktivizem, vključno z ženskimi organizacijami, soočajo z omejenimi možnostmi za delo in zagotovitev sredstev.

Kar zadeva organizacije civilne družbe, se te lahko soočajo z izzivi, povezanimi z reprezentativnostjo, preglednostjo, notranjim upravljanjem in zmožnostmi, odvisnostjo od mednarodnih donatorjev ter konkurenco v zvezi z viri, ki se je z gospodarsko krizo zaostрила. Poleg tega se uveljavljajo nove in bolj prilagodljive oblike delovanja državljanov in mladih. Gibanji Arabska pomlad in Okupirajmo poudarjata potencial, ki ga imajo družbena in kulturna *gibanja* kot nosilci sprememb. Tudi prostor in priložnosti, ki se odpirajo z internetom in družbenimi mediji, imajo pomembno vlogo pri uveljavljanju teh sprememb.

2. NOV ODZIV EU

V tem okviru Komisija predlaga okrepljen in bolj strateški pristop k sodelovanju z lokalnimi organizacijami civilne družbe v vseh regijah, vključno z državami v razvoju, sosedskimi državami in državami v procesu pristopa. Ustrezni premislek bo namenjen posebnim značilnostim držav, zlasti v izjemno nestabilnih političnih razmerah.

Evropska unija priznava dinamične, pluralistične in kompetentne civilne družbe ter pomen konstruktivnih odnosov med državami in organizacijami civilne družbe. Zato bo poudarek politike EU na sodelovanju z organizacijami civilne družbe z namenom izgradnje trdnejših demokratičnih procesov, sistemov odgovornosti in doseganja boljših razvojnih rezultatov².

To sporočilo v ospredje postavlja tri prednostne naloge podpore EU:

- **krepitev prizadevanj za spodbujanje ugodnih razmer za organizacije civilne družbe v partnerskih državah;**
- **spodbujanje smiselne in strukturirane udeležbe organizacij civilne družbe v nacionalnih politikah partnerskih držav, v programskem ciklu EU in v mednarodnih procesih;**
- **povečanje zmožnosti lokalnih organizacij civilne družbe, da bi učinkoviteje opravljale svojo vlogo samostojnih akterjev na področju razvoja.**

Na operativni ravni bo ob upoštevanju načel koncentracije in diferenciacije³ prevladovalo bolj strateško sodelovanje z organizacijami civilne družbe v vseh instrumentih, programih in sektorjih sodelovanja.

Evropska unija bo podprla izvajanje določb tega sporočila tudi na podlagi političnih dialogov in dialogov o politiki s partnerskimi državami.

Priprava *časovnih načrtov EU za sodelovanje z organizacijami civilne družbe*⁴ na ravni države bi morala aktivirati in zagotoviti strukturiran dialog in strateško sodelovanje, kar bi povečalo doslednost in učinek delovanja EU.

² Evropska unija je od leta 1970 vedno bolj sodelovala z organizacijami civilne družbe znotraj participativnih političnih okvirov in shem podpore s poudarkom na udeležbi pri načrtovanju programov EU. Ta pristop se odraža v najnovejšem Sporočilu Komisije o udeležbi nedržavnih akterjev v razvojni politiki ES (COM(2002) 598 final).

³ Kakor je bilo predlagano v okviru nove razvojne politike EU (agenda za spremembe), se bo dvostransko razvojno sodelovanje EU osredotočilo na največ tri sektorje v vsaki partnerski državi, viri pa bodo usmerjeni v države, ki jih najbolj potrebujejo, in sicer v tiste z nestabilnimi razmerami, usmerjeni pa bodo tudi glede na največji razvojni učinek v smislu zmanjševanja revščine.

Nova politika temelji na rezultatih *strukturiranega dialoga o vključevanju organizacij civilne družbe in lokalnih organov v razvojno sodelovanje EU* (2010–2011)⁵ na svetovni ravni. Pobuda je omogočila temeljit pregled večstranskega partnerstva z organizacijami civilne družbe, ki zajema vse od vidikov politik in strategij do vprašanj delovanja in financiranja. Njen rezultat je skupna vizija o bolj ambiciozno zastavljenem in skladnem sodelovanju EU z organizacijami civilne družbe.

Poleg tega to sporočilo nadalje razvija določbe iz nove *agende za spremembe*⁶ v povezavi z organizacijami civilne družbe in upošteva novo *evropsko sosedsko politiko*⁷, nedavne *pristopne strategije*⁸ in izjave o *proračunski podpori EU za tretje države*⁹, vključno z mednarodnimi zavezami v okviru *Partnerstva za učinkovito razvojno sodelovanje iz Busana* iz leta 2011¹⁰. Vključuje tudi rezultate spletnega posvetovanja o organizacijah civilne družbe v razvojnem sodelovanju¹¹.

3. SPODBUJANJE UGODNIH RAZMER

Zmožnost organizacij civilne družbe za udeležbo na različnih področjih javnega življenja je odvisna od sklopa predpogojev, ki so na splošno znani kot „ugodne razmere za organizacije civilne družbe“, zanje pa prevzemajo odgovornost različni akterji.

Za opravljanje svojih nalog organizacije civilne družbe potrebujejo delujoč demokratični pravni in pravosodni sistem, ki jim daje *de iure* in *de facto* pravico, da se združujejo in pridobivajo sredstva, vključno s pravico do svobode izražanja, dostopa do informacij in udeležbe v javnem življenju. Za zagotavljanje teh osnovnih pogojev je v prvi vrsti odgovorna država.

Vendar mnoge države nimajo ugodnih pravnih in regulativnih okvirov, ki bi organizacijam civilne družbe zagotavljali pravico, da opravljajo naloge neodvisno in brez neupravičenih posegov. V nekaterih državah vlade ne priznavajo vloge organizacij civilne družbe. Zato se organizacije civilne družbe pogosto soočajo z omejitvami v zvezi s pravnimi okviri in političnimi okviri, znotraj katerih delujejo, s poskusi, da bi se jim odvzelo verodostojnost ali jih inkriminiralo, z omejitvami v zvezi z dostopom do sredstev, ustrahovanjem in celo fizičnim nadlegovanjem, pridržanjem in nasiljem.

V tem okviru ima mednarodna skupnost, vključno z Evropsko unijo, dolžnost, da se zavzema za manevrski prostor, znotraj katerega bodo svoje naloge opravljali organizacije civilne družbe in posamezniki. Evropska unija bi morala biti za zgled z ustvarjanjem skupinskega pritiska v okviru diplomacije in političnega dialoga z vladami ter z javnim opozarjanjem na problematiko človekovih pravic.

Evropska unija ima vodilno vlogo pri razvijanju strožjih standardov in mehanizmov za spodbujanje in varstvo človekovih pravic pri Združenih narodih, Svetu Evrope in Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi. V skladu s svojimi mednarodnimi zavezami bo Evropska unija okrepila svoja prizadevanja pri spremljanju zakonodaje, predpisov in operativnih vprašanj, ki lahko vplivajo na organizacije civilne družbe. Hkrati bo Evropska unija

⁴ Glej točko 4.5.

⁵ Strukturirani dialog: http://ec.europa.eu/europeaid/who/partners/civil-society/structured-dialogue_en.htm

⁶ COM(2011) 637, sklepi Sveta 9316/12.

⁷ COM(2011) 303.

⁸ COM(2010) 660.

⁹ COM(2011) 638, sklepi Sveta 9323/12.

¹⁰ http://www.aideffectiveness.org/busanhlf4/images/stories/hlf4/OUTCOME_DOCUMENT_-_FINAL_EN.pdf

¹¹ DEVCO „Povejte svoje mnenje“ (2012): http://ec.europa.eu/europeaid/how/public-consultations/6405_en.htm.

spodbujala pobude pod vodstvom organizacij civilne družbe in podpirala mednarodne dogovore za spodbujanje in spremljanje ugodnih razmer za organizacije civilne družbe¹².

Evropska unija si bo še naprej prizadevala za delovanje in ukrepe v državah, kjer vlada ne priznava civilne družbe, kar posledično privede do kršitev človekovih pravic. Če države svojo zavezo o človekovih pravicah in temeljnih vrednotah spremenijo v ohlapnejšo, lahko Evropska unija začasno ustavi sodelovanje z nacionalnimi organi in okrepi podporo lokalnemu prebivalstvu preko organizacij civilne družbe.

Po jasminovi revoluciji v **Tuniziji** je bil vladi dan na razpolago podporni program za oživitev gospodarstva pod pogojem, da sprejme nov zakon o svobodi združevanja. S tem zakonom so bili spremenjeni pogoji, ki jih je prejšnji režim uporabljal za nadziranje te svobode.

V sodelovanju s partnerskimi vladaми si bo Evropska unija prizadevala za povečanje zmožnosti javnih organov za konstruktivno delo s civilno družbo, kar bo povečalo zaupanje in kompetence za dialog in pomnožilo priložnosti za partnerstva. Evropska unija bo še naprej zagotavljala svetovanje in podporo za krepitev demokratičnih institucij in reform, tudi z izboljšanjem zmožnosti oblikovalcev politike in javnih uslužbencev, da bodo ti lažje sodelovali z organizacijami civilne družbe.

Po mnenju Evropske unije imajo odločilno vlogo neodvisni mediji, vključno z družbenimi mediji. Neodvisni mediji prispevajo k odprti družbi, ki temelji na dialogu, kulturni raznolikosti in kritičnem razmišljanju, ter povečuje odgovornost tako vlad kot tudi organizacij civilne družbe.

Posredno imajo organizacije civilne družbe tudi svojo vlogo, zlasti pri zagotavljanju svoje neodvisnosti od države, svoje reprezentativnosti in notranjega upravljanja, preglednosti in odgovornosti. Kot akterji na področju razvoja imajo tudi organizacije civilne družbe odgovornost, da zlasti svojim privržencem predstavijo rezultate delovanja. Vse bolj mednarodno priznane so različne samoregulativne pobude, kot so *načela razvojne učinkovitosti organizacij civilne družbe v Istanbulu* in druge listine o odgovornosti posameznih akterjev ali nacionalni kodeksi ravnanja. Evropska unija spodbuja dodatna prizadevanja na tem področju.

4. MOČAN POUDAREK NA NACIONALNI RAVNI

Prispevek lokalnih organizacij civilne družbe kot partnerjev v dialogu in pri nadzoru bo v središču prihodnjega sodelovanja Evropske unije. Evropska unija verjame v pomembnost udeležbe organizacij civilne družbe pri oblikovanju nacionalnih politik in je zavezana k njenemu spodbujanju.

Podpora organizacijam civilne družbe v njihovi vlogi ponudnikov storitev, za kar se je v preteklosti zavzemala zlasti Evropska unija, bo natančno prilagojena. V skladu z zmožnostmi bi bilo to podporo treba umestiti v okvir skupnih *partnerstev, ki vključujejo več akterjev* in so usklajena z nacionalnimi organi, pri čemer bi bil dolgoročni cilj spodbujanje bolj odgovornih, učinkovitih in trajnostnih sistemov, ki bi bili na razpolago prebivalstvu. Poleg tega pobude organizacij civilne družbe lahko prejmejo podporo, kadar obravnavajo vprašanja, ki jim v okviru nacionalnih politik ni namenjena ustrezna pozornost, vendar so ključna za družbeni napredek in odražajo problematiko človekovih pravic ter vprašanja trajnostnega razvoja.

¹²

Glej tudi dokument o partnerstvu iz Busana, naveden v opombi št. 10.

Poleg tega bodo podporo prejele pobude in inovacije za spodbujanje uravnotežene in trajnostne rasti, ki so jih predlagale organizacije civilne družbe.

V državah z nestabilnimi razmerami, v krizi ali v obdobju po koncu konfliktov je potreben poseben pristop. Evropska unija priznava bistveno vlogo organizacij civilne družbe v programu za mir in varnost, zlasti na področju preprečevanja konfliktov, vzpostavljanju miru in izgradnje države.

Evropska unija ima vodilno vlogo pri spodbujanju udeležbe organizacij civilne družbe pri načrtovanju programov EU. Ta pristop se čedalje bolj uveljavlja, zlasti v Afriških, karibskih in pacifiških državah, do tega pa so privedle ustrezne določbe iz Sporazuma iz Cotonouja. Še naprej pa bi se bilo treba truditi za utrjevanje te prakse v vseh regijah.

4.1. Vključevalno oblikovanje politike za boljše upravljanje

Udeležba civilne družbe v javnih procesih oblikovanja politike in dialogih o politiki vodi do vključevalnih in učinkovitih politik, če jo spremljata primerna dodelitev virov in dobro upravljanje. Udeležba organizacij civilne družbe je ključni dejavnik pri oblikovanju politik, ki ustrezajo potrebam ljudi. Vlade imajo lahko na vseh ravneh koristi od konstruktivne udeležbe organizacij civilne družbe pri razvoju, izvajanju in spremljanju nacionalnih strategij. Bistvena je politična volja javnih organov, da sodelujejo, in Evropska unija bo spodbujala delovanje, ki bo privedlo do napredka v tej smeri.

Evropska unija bo povečala vlaganja v spodbujanje, podporo in spremljanje učinkovitih mehanizmov za dialoge, usmerjene k rezultatom, pri čemer bo poudarek na vključenosti več zainteresiranih strani. Nacionalni ali sektorski dialogi o politiki bi morali vključevati vse zadevne akterje, kot so organizacije civilne družbe in zasebni sektor, kadar je to relevantno, ter partnerske vlade, lokalne organe, parlamente in druge nacionalne institucije.

Konstruktiven dialog mora biti opravljen pravočasno, biti mora predvidljiv in pregleden. Po drugi strani pa morajo biti organizacije civilne družbe neodvisne, reprezentativne in kompetentne, da bo proces oblikovanja politike verodostojen.

Organizacije civilne družbe v **Gani** s podporo mehanizma financiranja, ki temelji na združenih sredstvih več donatorjev in ga sofinancira Evropska unija, aktivno prispevajo k prizadevanjem Odbora za javni interes in odgovornost, ta pa spremlja prihodke od nafte in plina, ki pridobivajo na pomenu, in poroča o njih. S posvetovanji, predlogi in predstavitvami, namenjenimi relevantnim parlamentarnim odborom, so organizacije civilne družbe uspešno vplivale na pripravo osnutkov pomembne zakonodaje na področju energetike. Zdaj spremljajo njeno izvajanje, ozaveščajo in pozivajo vlado, da odgovarja za morebitne kršitve.

Sheme dialoga so specifične glede na državo, sektor in zadevne akterje. Delo sindikatov in organizacij delodajalcev je na primer neizogibno povezano z neodvisnim socialnim dialogom, kar vključuje dialog z nacionalnimi organi o politikah, ki vplivajo na trg dela.

Na lokalni ravni bi bilo treba spodbujati mehanizme dialoga med organizacijami civilne družbe in lokalnimi organi, saj so ti dobra vstopna točka za prispevanje k oblikovanju politike v decentraliziranem okviru. S tem se krepi odzivnost nacionalnih politik na lokalne razmere. Organizacije civilne družbe lahko tudi pomagajo mobilizirati lokalne vire in socialni kapital, izmenjujejo informacije in opozarjajo na marginalizirane skupine, s čimer pripomorejo k izboljšanju lokalnega upravljanja in ozemeljske kohezije.

Prostovoljni sporazumi o partnerstvu za **uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov** so dvostranski trgovinski sporazumi, ki zagotavljajo zakonitost lesa, izvoženega v Evropsko unijo, in podporo državam v razvoju pri izboljšanju upravljanja z gozdovi. Prostovoljni sporazumi o partnerstvu za uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov spodbujajo dialog med zainteresiranimi stranmi v partnerskih državah, kar omogoča organizacijam civilne družbe, da aktivno prispevajo k opredelitvi

izzivov upravljanja, pripomorejo k razvoju nujnih regulativnih in tehničnih ukrepov ter spremljajo izvajanje prostovoljnih sporazumov o partnerstvu. V Indoneziji so organizacije civilne družbe ugotovile, da so s prostovoljnimi sporazumi o partnerstvu za uveljavitev zakonodaje, upravljanje in trgovanje na področju gozdov opolnomočene „za dejavno sodelovanje, ki je nadomestilo občutek, da so izpostavljene diktatu vlade in velikih podjetij“.

4.2. Preglednost in odgovornost na nacionalni ravni

Slabo upravljanje ovira razvoj. Možnost poziva vladajočim, da odgovarjajo za svoja dejanja, je ključnega pomena za boljše upravljanje. V demokratičnih sistemih je vlada odgovorna pred parlamentom. Pri spodbujanju nacionalne odgovornosti na lokalni in nacionalni ravni imajo organizacije civilne družbe lahko tudi svojo vlogo, ki temelji na prostem, jasnem in dostopnem toku informacij. Prispevajo lahko k ohranjanju spoštovanja pravne države s spremljanjem učinkovitega izvajanja zakonov in politik ter lahko dajejo pobude za protikorupcijska prizadevanja in ta prizadevanja podprejo.

Z analizo proračunskih predlogov in prispevanjem k tem predlogom, s spremljanjem in sledenjem javnim prihodkom in odhodkom ter spodbujanjem proračunske pismenosti državljanov igrajo organizacije civilne družbe pomembno vlogo pri proračunskih postopkih, s čimer prispevajo k zagotovitvi uspešne in učinkovite rabe javnih virov. Vez med proračunom in prednostnimi nalogami, potrebami in človekovimi pravicami prebivalstva lahko poveča učinek na zmanjšanje revščine in vključujočo rast.

Evropska unija bi morala za krepitev sistemov nacionalne odgovornosti okrepiti podporo prizadevanjem na nacionalni ravni, tako da bi spodbudila vlogo organizacij civilne družbe pri nadzoru vrhovnih revizijskih institucij, nadzornih agencij za javna naročila in medijev, ki si jo organizacije civilne družbe delijo s parlamenti. Evropska unija bo podprla zmožnosti organizacij civilne družbe, da v okviru dolgoročne perspektive pri teh sistemih učinkovito sodelujejo, kar vključuje tudi lokalno raven, kjer se pojavljajo mnogi raznoliki in inovativni pristopi na področju družbene odgovornosti, vključno z uporabo novih tehnologij.

V skladu z nedavnim sporočilom *Prihodnji pristop k proračunski podpori EU za tretje države* (2011) bi morala Evropska unija pri uporabi proračunske podpore nameniti posebno pozornost sistematičnemu spodbujanju nadzorne vloge organizacij civilne družbe. Novo merilo upravičenosti na področju preglednosti in nadzora nad proračunom se bo osredotočalo na pravočasno razpoložljivost izčrpnih in zanesljivih informacij o proračunu, na podlagi katerih lahko organizacije civilne družbe od nosilcev odločanja lažje zahtevajo odgovornost za njihova dejanja.

V **Maroku** je Evropska unija zagotovila podporo dvema organizacijama civilne družbe, fundaciji in raziskovalnemu centru, za krepitev sodelovanja poslancev različnih političnih skupin pri proračunskih postopkih in reformi. Z raziskovalnim delom in usposabljanji so organizacije civilne družbe uspešno podprle poslance pri boljšem razumevanju proračunskih vprašanj, kar je okrepilo njihovo sodelovanje pri reformi zakona o financiranju.

4.3. Socialnovarstvene storitve: partnerstva za boljšo kakovost

Za zagotovitev učinkovitih socialnovarstvenih storitev, vključno z zdravstvom, izobraževanjem in socialno zaščito, so na centralni ali lokalni ravni, glede na njihov institucionalni okvir, odgovorne države. Poleg zagotavljanja storitev države prevzemajo odgovornost za nadzor nad temi storitvami, za njihovo pravno ureditev in kakovost. Pri tem se lahko odločijo za delo v okviru širokega izbora organizacijskih ureditev, ki segajo od participativnih shem do javno zasebnega partnerstva.

Organizacije civilne družbe imajo pomembno vlogo pri opravljanju storitev, s katerimi dopolnjujejo storitve, ki jih zagotavlja država na lokalni in nacionalni ravni, ter vodijo

inovativne projekte. Zlasti je pomembna njihova zmožnost, da odkrijejo potrebe, obravnavajo prezrta vprašanja in problematiko človekovih pravic ter usmerijo storitve v prebivalstvo, ki je socialno izključeno ali izven dosega.

Splošni cilj Evropske unije na področju socialnovarstvenih storitev je podpora zmožnosti javnih organov, da izgradijo trajnostne in kakovostne sisteme za dobrobit prebivalstva. Evropska unija prepoznava vrednost udeležbe organizacij civilne družbe v partnerstvih, ki vključujejo več akterjev, zlasti v sektorjih, ki imajo koristi od dvostranskega sodelovanja EU, saj s tem spodbuja koordiniran pristop pri načrtovanju in opravljanju storitev. To je relevantno tudi v povezavi z vse večjo vlogo zasebnega sektorja na tem področju. Dolgoročno Evropska unija spodbuja postopno vključevanje mehanizmov za financiranje storitev, ki jih opravljajo lokalne organizacije civilne družbe, v nacionalne sisteme, to vključevanje pa bo temeljilo na trdnih in preglednih regulativnih okvirih za zagotavljanje enakopravnosti pri dostopu do teh storitev. Za koordinacijo bi si bilo treba z namenom omejitve razdrobljenosti in podvajanja prizadevati na vseh ravneh.

Organizacijam civilne družbe bi bila lahko zagotovljena neposredna podpora pri opravljanju storitev, da bi bil skupinam, ki so jim bile odvzete državljske pravice, omogočen dostop do osnovnih storitev, ali pa, da bi bilo s tem dopolnjeno delovanje premalo učinkovitih ali nenavzočih javnih organov, zlasti v najmanj razvitih državah. Potrebe po tem so zlasti navzoče v nestabilnih razmerah, v konfliktnih in kriznih razmerah.

V **Somalilandu**¹³ so Evropska unija in drugi donatorji podprli dve evropski organizaciji civilne družbe z namenom ustanovitve regionalne institucije za usposabljanje na področju veterine. S pristopom od spodaj navzgor in uporabo inovativnega pristopa k izobraževanju je ta institucija izobrazila novo generacijo veterinarjev za obravnavo posebnih potreb somalijske živinorejske industrije. Kljub nestabilnim razmeram zdaj šteje za uveljavljeno terciarno izobraževalno institucijo, ki je povezana z evropskimi in afriškimi institucijami.

4.4. Delo organizacij civilne družbe za vključujočo in trajnostno rast

Organizacije civilne družbe čedalje bolj postajajo dejavni akterji na področju gospodarstva s pobudami, ki imajo učinek na lokalno gospodarstvo, ali s spremljanjem posledic nacionalnih in mednarodnih gospodarskih politik. Evropska unija je dolgo podpirala socialno gospodarstvo¹⁴, ki se raje osredotoča na doseganje socialnega učinka kot pa zgolj na dobiček. Združenja zadrug, fundacije in nevladne organizacije se zlasti zavzemajo za spodbujanje podjetništva in ustvarjanja delovnih mest z mobilizacijo skupnosti na osnovni ravni, opravljanjem storitev in spodbujanjem dejavnosti za ustvarjanje prihodkov, ki so namenjene revnim in marginaliziranim. Podobno je EU med Konferenco Združenih narodov o trajnostnem razvoju podprla navedbe o organizacijah civilne družbe kot dejavnih akterjih na področju vključujočega, zelenega gospodarstva, pri čemer je bila poudarjena pomembnost upoštevanja tako družbenih kot tudi okoljskih dejavnikov pri spodbujanju gospodarske rasti.

Evropska unija bo podprla pobude in partnerstva organizacij civilne družbe, ki združujejo socialne in gospodarske ambicije v sektorjih, kot so na primer razvoj podeželja, prehranska varnost, turizem in kultura, okolje in energetika. Posebno pozornost bi bilo treba nameniti ustvarjanju delovnih mest in podjetništvu, ki se odziva na potrebe skupnosti, ker na vključujoč in trajnosten način spodbuja lokalno gospodarsko rast.

V **Braziliji** je Evropska unija podprla lokalno organizacijo civilne družbe, da bi spodbudila družbeno in gospodarsko vključenost zbiralcev odpadkov v okviru mreže, ki zagotavlja opismenjevanje, usposabljanje na

¹³ To poimenovanje ne vpliva na stališča o statusu.

¹⁴ Glej *Ustvarjanje ekosistema za spodbujanje socialnih podjetij kot ključnih akterjev socialnega podjetništva in socialnih inovacij* (2012): http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/docs/COM2011_682_en.pdf.

področju poklicnih in vodstvenih znanj, okoljsko izobraževanje o recikliranju, ter tehnično pomoč (pri upravljanju, računovodstvu, trženju, itd.) za njihove zadrage. Ta projekt omogoča povečanje prihodkov posameznih zbiralcev odpadkov, zmanjšuje nepismenost in izboljšuje dostopnost socialne zaščite. Leta 2012 je ta projekt prejel brazilsko nacionalno nagrado za razvojni cilj tisočletja št. 1.

Evropska unija bo podprla tudi inovativne sheme za razširitev dostopa do finančnih storitev za tiste, ki so izključeni iz tradicionalnih bančnih sistemov, zlasti ženske.

Pozornost bo namenjena delu organizacij civilne družbe na področju spodbujanja in spremljanja družbene odgovornosti gospodarskih družb, etičnih in trajnostnih poslovnih modelov, agende za dostojno delo, javno zasebnih partnerstev, pravične trgovine in delovanja za uravnotežen dostop do naravnih virov in zemlje.

4.5. Časovni načrti EU za sodelovanje z organizacijami civilne družbe

Evropska unija in države članice bi morale razviti *nacionalne časovne načrte za sodelovanje z organizacijami civilne družbe* za izboljšanje učinka, napovedljivosti in prepoznavnosti delovanja EU, s čimer bi bila zagotovljena doslednost in sinergija v različnih sektorjih, ki jih pokrivajo zunanji odnosi EU. Ti časovni načrti so predvideni tudi kot spodbuda za koordinacijo in izmenjavo najboljših praks z državami članicami in drugimi mednarodnimi akterji, kar vključuje poenostavitev in uskladitev zahtev za financiranje.

Časovne načrte bi bilo treba zasnovati na dobrem razumevanju področja delovanja organizacij civilne družbe in širšega socialno-ekonomskega okvira, znotraj katerega te organizacije opravljajo svoje naloge¹⁵. To je predpogoj za bolj strateško sodelovanje Evropske unije na regionalni ravni, zlasti če je treba opredeliti relevantne zainteresirane strani z namenom vzpostavitve ali spodbujanja učinkovitih in smiselnih shem dialoga.

Časovni načrti bi morali pri opredeljevanju primernih načinov delovanja opredeliti dolgoročne cilje na področju sodelovanja EU z organizacijami civilne družbe in vključevati dialog, pa tudi operativno podporo. Ta vaja bi morala biti povezana z načrtovanjem programov zunanje pomoči EU, in sicer z dvostranskim, regionalnim in tematskim sodelovanjem. Strategije držav na področju človekovih pravic, ki jih trenutno razvija Evropska unija, bodo pomembno vodilo.

Časovni načrti bi se morali pripraviti ob upoštevanju stališč civilne družbe, treba bi jih bilo redno posodabljalati in, kadar bi bilo to primerno, bi morali biti javno dostopni, o njih pa bi bilo treba seznaniti nacionalne organe.

5. ORGANIZACIJE CIVILNE DRUŽBE V REGIONALNEM IN SVETOVNEM OKVIRU

V zadnjih desetletjih se vse bolj uveljavljajo mednarodne aktivistične skupine, ki se zavzemajo za večstranske norme in standarde ter jih spodbujajo, poleg tega pa sodelujejo v globalnih mrežah in svetovnih kampanjah. Dejavne so na področjih, kot so trgovina, svetovno pravosodje, človekove pravice, okolje, podnebne spremembe, preglednost, svetovno zdravje in učinkovito razvojno sodelovanje. Razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije je imel pri rasti in spreminjanju vloge mednacionalnih mrež ključno vlogo.

Organizacije, mreže in zaveznitva, ki delujejo na regionalni in svetovni ravni, bodo prejele podporo za soočanje z mednacionalnimi in globalnimi izzivi.

¹⁵ Priporočeni so redni in participativni načrti, ki upoštevajo raznolikost akterjev ter vključujejo mreže in platforme na nacionalni / sektorski ravni.

Evropska unija bo podprla tudi organizacije civilne družbe, dejavne na evropski in svetovni ravni, ki v sodelovanju in partnerstvu z lokalnimi organizacijami civilne družbe delujejo na področju spremljanja usklajenosti politik za razvoj, hkrati pa od mednarodne skupnosti zahtevajo odgovornost pri izpolnjevanju zavez glede pomoči in prispevajo k spodbujanju globalne ozaveščenosti državljanov¹⁶

Na ravni Evropske unije je posebna pozornost namenjena dialogu organizacij civilne družbe z evropskimi institucijami. Komisija bo poleg obstoječih mehanizmov za posvetovanja o politikah in programih vzpostavila posvetovalno skupino z več zainteresiranimi stranmi, ki bo organizacijam civilne družbe in relevantnim akterjem na področju razvoja omogočila dialog z institucijami EU o njenih razvojnih politikah ter določbah, predlaganih v tem sporočilu.

6. OBLIKOVANJE PODPORE EU

6.1. V središču: razvoj zmožnosti

Da bi povečale svoj učinek, morajo lokalne organizacije civilne družbe premagati omejitve zmožnosti, ki obsegajo vse od omejitev pri tehničnem upravljanju in vodstvenih sposobnostih, zbiranju sredstev, do upravljanja rezultatov in vprašanj notranjega upravljanja.

Evropska unija bo okrepila svojo podporo razvoju zmožnosti organizacij civilne družbe, zlasti lokalnim akterjem, ki je del dolgoročnega, prilagodljivega pristopa na osnovi potreb, pri tem pa bo posebej poudarila mobilizacijo privržencev in reprezentativnost.

Evropska unija bo podprla tudi dolgoročna in uravnotežena partnerstva za razvoj zmožnosti med lokalnimi in evropskimi organizacijami civilne družbe. Ta naj bi temeljila na lokalnih potrebah ter vključevala mentorstvo in usposabljanje, vzajemno učenje, mreženje in oblikovanje povezav od lokalne do svetovne ravni.

6.2. Lokalnim potrebam prilagojeno financiranje

Usmerjeno financiranje predstavlja pomemben element sodelovanja Evropske unije z organizacijami civilne družbe in bi moralo biti lokalnim organizacijam lažje dostopno. Komisija bo uporabila primerno kombinacijo načinov financiranja¹⁷, da bi se na prilagodljiv, pregleden, stroškovno učinkovit in k rezultatom usmerjen način čim bolj odzvala na čim večji razpon akterjev, potreb in razmer v državah.

Na **Zahodnem Balkanu in v Turčiji** Evropska unija podpira regionalne mreže organizacij civilne družbe z okvirnimi sporazumi o partnerstvu. S tem omogoča bolj prilagodljiv, dolgoročen programski pristop, ki ob izmenjavi znanja in izkušenj, pridobljenih v okviru različnih razmer v državah, podpira organizacije civilne družbe pri sodelovanju v partnerstvu za razvoj in izvajanje strategij za posamezni sektor. Partnerske organizacije civilne družbe se ob poudarjanju krepitve zmožnosti za analizo, spremljanje in aktivizem na področju reforme politike povezujejo od regionalne do nacionalne ravni in imajo tudi možnost, da vodijo lokalne projekte v manjšem obsegu s ponovno dodelitvijo sredstev organizacijam na osnovni ravni ali drugim organizacijam na ravni skupnosti.

¹⁶ V Evropi Komisija to močno podpira s posebnim programom za izobraževanje in ozaveščanje o razvoju, ki temelji na akterjih.

¹⁷ Evropska unija lahko preuči vse načine financiranja in pristope, ki jih omogočajo finančni predpisi. Ti vključujejo projekte, financiranje programov, neposredno dodelitev donacij, združevanje sredstev, nadaljnje donacije, temeljno financiranje, omejevanje sredstev, poenostavljene razpise in ponovno dodelitev sredstev.

7. SKLEPNE UGOTOVITVE

V razvijajočem se mednarodnem okolju in ob upoštevanju zunanjih politik EU, naj bi predlogi iz tega sporočila okrepili odnose med EU in organizacijami civilne družbe ter jih prilagodili trenutnim in prihodnjim izzivom. Predlaga se nov odziv EU z namenom opolnomočenja zlasti lokalnih organizacij civilne družbe pri njihovem zavzemanju za demokratično upravljanje in uravnotežen razvoj. Evropska unija in države članice s sodelovanjem ustvarjajo edinstven položaj, v katerem lahko z bolj strateškim sodelovanjem dosežejo večjo usklajenost, doslednost in učinek delovanja EU.